

## پوشاک زنان در پنج دوره تاریخی پس از ورود اسلام به ایران

ساره نظری

کارشناس ارشد مطالعات زنان - حقوق زن در اسلام، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا

Sarehnazari<sup>۳۶</sup>@yahoo.com

### چکیده

با ورود اسلام به ایران حجاب وارد این کشور نشده است و بانوان ایرانی از دوران باستان به انواع گوناگون حجاب داشته اند. متأسفانه در خصوص تغییر، تحول و روند شکل ظاهری لباس در سلسله های بزرگی که پس از اسلام و پیش از روی کارآمدن دوره پهلوی در این کشور حکمرانی کرده اند، به اندازه دوران باستان تحقیقی صورت نگرفته و کمتر پژوهشی را می توان یافت که صرفاً منوط به وضع پوشاک زنان در این دوران تاریخی باشد. لذا پرسش حاضر این است که روند شکل ظاهری لباس در سلسله های بزرگی از قبیل مغول، افشاریه، زندیه، صفویه و قاجار چگونه بوده است؟ چنین به نظر می رسد که با ورود مغولان، ورود عنصری جدید که از لحاظ فرهنگی، اجتماعی و مذهبی با ایرانیان متفاوت بوده، تحول عظیمی در لباس پدید آمده و تا قبل از دوران قاجار و مراوده با اروپاییان تغییرات چندانی به عمل نیامده باشد. این مقاله سیر تحول لباس زنان در پنج دوره نامبرده را با توجه به نقاشی ها، عکسها، کتب و منابع معتبر بررسی می کند و از نوع مطالعات تاریخی می باشد که به سبک توصیفی، تحلیلی و کتابخانه ای صورت گرفته است. در نهایت یافته های پژوهش ضمن اثبات فرضیه، زوایای دقیق تری از موضوع را نمایان می سازد.

واژگان کلیدی: اسلام، ایران، پوشاک زنان، پنج سلسله تاریخی پس از اسلام

### ۱- مقدمه

یکی از راه های شناخت فرهنگ ادوار گذشته هر تمدنی، تاریخ لباس و پوشاک است. به عبارت دیگر تاریخ پوشاک هر ملت و قومی بخشی از تاریخ تمدن آن محسوب می شود که از تحولات شکل فرم لباس در زمان های دور سخن می گوید. این تحولات با دیگر تحولات تاریخی، اجتماعی و معیشتی در ارتباط هستند که می توان نیازهای زیستی را به عنوان اولین محرک در شکل دادن به پوشش و تغییر و دگرگونی در ساختار آن دانست. هم چنین در اغلب فرهنگ ها، لباس نشانه ای برای تفکیک جنسیتی و تعیین مرتبت اجتماعی بوده که به مرور با توسعه فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و شکل گیری عقاید دینی، شکل و سبک آن ارتقا یافته، طوری که به نظامی از نشانه ها در بستر یک نظام ارتباطی فرهنگی بدل گشته است. این ارزش ها ارزش هایی هستند که در حفظ و استمرار هویت جمعی جوامع نقش مهمی ایفا می کنند.

### ۲- نگاهی تاریخی به وضعیت پوشاک زنان در ایران

در هر زبانی واژه مخصوصی برای حجاب و مشتقات آن استعمال می شود؛ برای نمونه ((حجاب)) در زبان فارسی به معنای: در پرده کردن (حجب)، بازداشتن از درآمدن، رویگیری، عفاف و حیا، روپوش، روبند، نقاب و چادر و ..... آمده است (دهخدا، ۱۳۸۵).